

Załožar a wudawarja Spisow Mata Kosyka

Frido Mětšk

* 1916 Annaberg, † 1990 Budyšyn, studium klasiskeje filologije, stawiznow a slawistiki w Halle a Jenje, promocja, gymnazialny direktor (SWŠ Budyšyn), historikař pší Instituše za serbski ludospyt, habilitacija, wjednik Serbskego kulturnego archiwia; założar »kosykowedy«, wudawař knigłów »Mato Kosyk. Listy 1880–1939« (LND 1980), zestajař kniglickow »Serbska poezije 15 – Mato Kosyk« (LND 1983, wudař Kito Lorenc), awtor biografije »Mato Kosyk 1853–1940« (górnno- a dolnoserbske wudaše LND 1985)

Roland Marti

*1953 Genf, bydli w Saarbrückenje, studium slawistiki, germanistiki a orientalistiki w Baselu a Moskwje, promocja, habilitacija, profesor za slawistiku na uniwersiše Pósaarskeje, slězi teke na póluru rěcneje sociologie ze šézyšom mjeřynowe rěcy; wudawař zběrnika »Mato Kosyk 1853–1940« z materialijami předneje Kosykoweje konference we Wjerbnje 2003 (Spise Serbskego instituta 40, LND 2004)

Pětš Janaš

*1933 Chóšebuz, bydli w Chóšebuzu, studium germanistiki a pedagogiki w Lipsku, wejsański ceptař (Bórkowy/Błota), gymnazialny wucabnik (SRWŠ Chóšebuz), fachowošulski docent (SWW Budyšyn), góstny docent za serbčinu na uniwersiše Pósaarskeje, założar a wjednik Želaniča za serbske kublańskie wuwijanje Chóšebuz (ABC)

Pětš Janaš a Roland Marti (wótléwa) w Smolerojc kniglarni w Budyšynje

Dr. Mětška jo pódpreal awstralsko-engelski fyzikar a pótomnik wjerbańskich wudrogowarjow prof. Richard Henry Dalitz (1925–2006), kenž jo 1973 a 1974 w USA wusłěžil tamne žywjenje Kosyka. Slěženje wudawarjowu za Kosykowym tamnym literarnym derbstwom jo spěchowało Nimske zjadnošeřstwo za wědomnostne slěženje (DFG).

Z recensijow Spisow Mata Kosyka

Historisko-kritiske wudače móže so swojim wosobnym wuhotowanjom widžeć dač. Wone přeradža, zo njeje so nakładnistwo kóštow bojało, přetož naposledk dže wo produkt za wěčnosć: wo klasiku.

Dietrich Šołta w Serbskich Nowinach pó wujženju 1. zwězka

Celkowny wudawk písiprja mimo cwiblowanja k dalšej a dlymzej recepcji basnjow Mata Kosyka, za to twóri žinsajsnemu cytarjeju móst.

Fryco Libo w Rozhlaže pó wujženju 1. zwězka

Dogromady jo Mato Kosyk napisał wokoło 600 basnjow. A kake kšasne twórby! Z lažkim pjerom wježo nas Kosyk do swěta swójich myslow a zacúšow.

Madlena Norbergowa w Rozhlaže pó wujženju 2. zwězka

Die solide Erforschung von Kosyks Gesamtwerk im Kontext der sorbischen sowie der westslavischen und der deutschen Literaturen wird im Grunde erst jetzt möglich. Zugleich erweist sich in aller Deutlichkeit die formale und inhaltliche Vielseitigkeit Kosyks. Neben der lyrischen Gattung ragt bei Kosyk die Versepic als jene Schaffensform heraus, in welcher er sogar seinen ambitionierten Kollegen Jakub Bart-Čišinski zu übertreffen vermochte.

Christian Prunitsch w »Zeitschrift für Slawistik« pó wujženju 4. zwězka

Kosyk's work is a monument to a linguistic culture that has all but vanished. Obviously, Kosyk's stature as a poet is unaffected by the continuing fall in the number of native-speakers of his language Lower Sorbian. In any case, he belongs to the Upper Sorbs too. Nevertheless, the size of Kosyk's readership is a question that cannot have escaped the consideration of Janaš and Marti. Their reply (and that of their publishers) is this defiantly handsome edition.

Gerald Stone w »The Slavonic and East European Review« pó wujženju 4. zwězka

Wudawačelski skutk je přemóžacy a móže so tu jenož jara skrótka wusławić! Hišće chwalba jako farar: Tež wšě theologiske wěcy su jara dokladnje wupytnane a prawe.

Cyril Pjech w Rozhlaže pó wujženju 8. zwězka

Mato Kosyk · Spise

zwězk	lěto wujženja	licba bokow	ISBN 978-3-7420-	€
1	2000	480	1797-0	12,90
2	2001	400	1870-0	12,90
3.1	2003	595	1923-3	12,90
3.2	2004	480	1972-1	12,90
4	2006	375	1999-8	12,90
5	2008	349	2069-7	14,90
6	2010	419	2107-6	14,90
7	2011	500	2155-7	14,90
8	2012	394	2156-4	14,90
9	2017	272	2417-6	14,90

kuždy zwězk celoplatowy wuwězk ze ščitneju wobalku

Móžnosći skazanja

Ludowe nakładnistwo Domowina:

tel. (0 35 91) 57 72 62

faks (0 35 91) 57 72 07

e-mail: vertrieb@domowina-verlag.de

wenkowny sobuželašeř w Dolnej Łužicy:

Heiko Lobert 01 72/7 90 32 67

e-mail: Heiko.Lobert@nowycasnik.de

internet-shop: www.domowina-verlag.de

Spise Mata Kosyka dostanjošo se wě teke

w chóšebuskej Lodce abo pšažaſjo se

za nimi we Wašej kniglarni.

Wudawař: Domowina-Verlag GmbH

Ludowe nakładnistwo Domowina

Budyšyn 2018

Spěchowane wót Založby za serbski lud, kótařař dostawa lětnje pódpéru z dankowych srédkow na zakláše gospodarskich planow, wobzamknjonych wót wótpošlaicow Zwězkowego sejma, Krajnego sejma Bramborskeje a Sakskego krajnego sejma.

Foto: archiv LND, Maćij Bulank

Wugótowanje a sajžba: Isa Bryccyna

Šišć: Saxoprint

www.domowina-verlag.de

Mato Kosyk Spise

Celkowny wudawk założył Frido Mětšk wudalař Pětš Janaš a Roland Marti

Mato Kosyk

Ludowe nakładnistwo Domowina

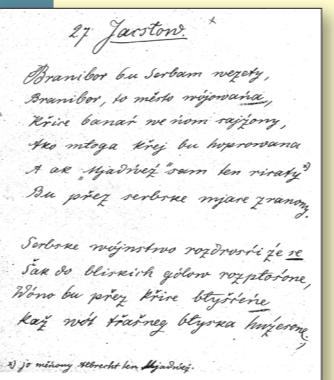
Ze žywjenja Mata Kosyka

- 1853 naroži se 18. 6. ako prédne góle kósaca Jura Kosyka (do domu Rycho) a joga žeńska Maje (roz. Žyojoz z Wjerbna) na žywnosći njedaloko wjerbaškeje cerkve; wótrosće na nowej Rychowni pši droze do Myšyna ze sameju serbščinu a w ksesijaškem duchu Ochranojskeje wósady
- 1859 zastupi do wejsneje šule, žož chopi nimski wuknuš, we latyńšinje rozwucowašo joga fara Pětko
- 1867 nazymu zastupi do chóšebuskego gymnazija, tam wobželi se na fakultatiwnej serbskej wucbje sudniskego dolmetšarja Karla Kita Daleja; ludowědnik dr. Edmund Veckenstedt, wót 1869 joga wucabnik francojščiny, wubuži we njom lubosc k serbskej mytologiji k jatšam wótejje bžez matury z wopismom srježneje zdrjałości a žělašo pši lipščaško-dřeždžaškeje zeleznicy ako dietar (najamnik) w nakładownjach a wudawrnjach bagaže w Lipsku, casy teke w Grimmje a Riesa
- 1876 póstupi k telegrafistou, na krotšej službje w Gröditzu zezna serbskego zeleznicara z dolnołužyskego Drězga pla Wikowa (Dreska b. Elsterwerda) a woglèda tam k nejpódwjacornjejšim Serbam; chopi spisowašeliš, zapředka w nimskej récy
- 1877 kórc lěta wroši se chorošci dla domoj a wósta šešc lět ako »literat we Wjerbnje«; w slědnem decemberskem numerje wótšišća Casnika, skjarbošański ceptař Kito Šwjela, prédny raz baseň wót njogo pód redaktorstwom katolskego fararja Michała Hórniaka chopi Časopis Maćicy Serbskeje w Budyšynje joga basni wózjawiš; Kosyk rozwucowašo pšíducego wjerbaškego fararja, Górnoserba Jana Bjarnata Krušwicu, w dolnoserbščinje
- 1880 fara Krušwica doby joga za sobuželo w komisiji za pörěženje dolno-serbskich spiwarskich, Kosyk póstupi ako jaden z prédnych Maćicy Serbskej; swóje prédne knigly »Serbska swažba w Błotach« wuda sam, žél naklada pšewze budyšyński nakladnik Jan Arnošt Smoler a pšeda jen w Górnjej Łužicy
- 1881 wót decembra žělašo písamem dwě lše za Casnik, drugi sobuželý redaktor Šwjelye běšo popojski ceptař Hendrich Jordan, z rodom Górnoserb dožela Kosyk prédnu wót tšich rukopisnych zběrkow basnjow a pósła ju Arnoštu Muce do Budyšyna, kenž chopi ako redaktor nowego kulturnego casopisa »Łužica« joga basni wózjawiš; 22. 3. grajašo wjerbaška mložina pód režiju Kosyka joga kus »Božemje serbskich wójakow« pšed 400 pšiglédarjami, což běšo prédne serbske žiwdłowe pšedstajenje w Dolnej Łužicy

- 1883 w oktobrje wupóra se z kupku Wjerbanarjow do New Yorka, zastupi do seminara konserwatiwneje lutheráškeje synody w Springfielze/ Illinois, žož dosta w nimskej récy pšedewšym praktisku wucbu we fararjenju
- 1884 wót januara pókšacowašo swójo něnt wécej teoretske teologiske wukubłanje na nimskem seminarje liberalneje synody w Chicago Lawn
- 1885 wót měrca farař wósady kolonistow z pódzajšneje Friziskeje w městašku Wellsburg/Iowa, założonem akle pěš lět do togo; w juniju ordinacija w Mt. Pulaski/Illinois
- 1886 dla smjerši bratša, gospodarja na starježynej žywnosći, wroši se w septembrje domoj; procowao se wó fararske městno w Hochozy a Łutach, cerkwinska wušnosć pak joga zamórske wukubłanje njepšipózna
- 1887 w maju spušci domownju na pšecej, wót junija na 20 lět farař w Nebrasce (Ridgeley, Princeton, Stamford, Ohiowa)
- 1890 na założenju nimskeje ewangelsko-lutherskeje synody Nebraski w Sterlingu wopózna se ze Serbami ze srježneje Łužice, kenž wugóttowachu połocju tamneje wósady; w nowembrie žen ze styri lěta staršeu Annu Josephine Wehrojc z pšusko-poznaškego Hochberga (pózdej pôlske Duszno)
- 1891 dnja 7. septembra naroži se jima synašk Georg Ludwig
- 1894 zběrašo Kosyk mijasy sterlingskimi Serbami pjenjeze za twař serbskego Maćicnego doma w Budyšynje a sam šcodrje da, w septembrje dosta stašaństwo USA
- 1895 gospodarskej krize dla wót oktobra žewješ mjasecow bžez služby a zaslužby, familiya bydlašo w tom casu w sedlišcu Roca
- 1904 skaza tši abonenmenty Casnika za te něži zo familiow žylojských Serbow w Clay County, kótarež pómaka dwě lše do togo
- 1908 zachopjeŕk lěta pšewze swóju slědnu wósadu w měscie El Reno w stáse Oklahoma, kenž běšo akle lěto do togo póstupil USA w aprylu žěšo małosłyšanja dla na wuměnk a žywjašo se wótneća ako farmař w Albionje
- 1915 Kosykojcjadnučke góle Juro zamr 23. awgusta
- 1927 dosta Kosyk cesne člonkojstwo Maćice Serbskeje
- 1929 dnja 5. februara zamr joga žeńska Anna
- 1938 wóženi se z 30 lět młodšemu rožoneju Bremerhavenarku Wilhelmine Elisabeth Catharine Filterojc, do togo běšo ta wuwucona chórorna sotša južo pěš lět joga gospoza a wówardnica zamr Mata Kosyk 22. nowembra w Albionje
- 1940

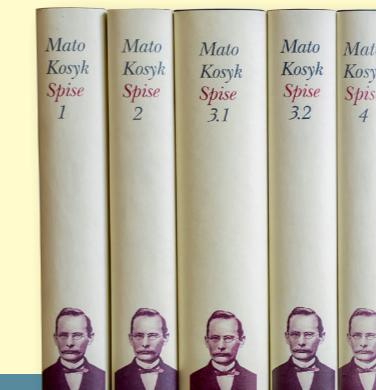
Mato Kosyk • Spise 1–4

Twórby z lipščaško-wjerbaškých
lět 1877–1883

»Jacsłow« z Kosykowej historiskeje trilogije, rukopisne kniglicki z lěta 1882

- 1 zawježenje do žywjenja a twórjenja Mata Kosyka; 149 basnjow wó domowni a serbstwje, pširože a zísetstwje
- 2 lubošinska lyrika z 22 basnjami, episka baseň »Serbska swažba w Błotach«, historiska trilogija »Serbskich wośow śerpjenja a chwalba«, dramatiskej twórbi »Božemje serbskich wojakow« a »Češc lužyskego ryšarja«
- 3.1 nabóžna lyrika z 32 basnjami, 123 pěsnjow choralneje poezie (prédne knigly kjarližow)
- 3.2 dalšne 118 pěsnjow choralneje poezie (druge knigly kjarližow), serbski a nimski register wšich 241 wot Kosyka za rewidérowany wudawk »Serbskich Duchownych kjarližow« 1882 wobželanych twórbow
- 4 trjebana lyrika ze 74 gronkami, pšisłowami a gódanjami, publicistica z 22 pšinoskami a tši wulicowanja, korespondenca ze serbskimi procowarjami z 12 listami mijazy 1877 a 1883 z Wjerbna; tšojenja casa a žywjenja wót wudawka Willowych spiwarskich 1786 až k wudrogowanju Kosyka 1883

Mato Kosyk • Spise 5–9

Twórby ze zamórskich lět 1883–1937

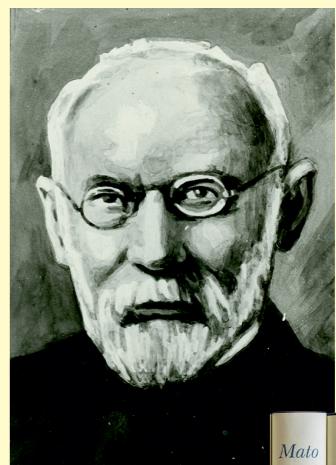
zawježenje do žywjenja a twórjenja Mata Kosyka w USA; 61 basnjow, tši prozowe teksty a 16 pšisłowow a gódanjow z prédneje a drugeje amerikaškeje faze 1883–1886 (Illinois a Iowa) a 1887–1898 (Nebraska)

korespondenca pšedewšym ze swójbnymi z 78 listami mijazy 1883 a 1921 z Illinois, Iowy, Nebraski a Oklahomy

slědne 83 basnjow, wulicowanje »Rozgrono z Indianarjom« a fragmenty awtobiografie w tšešeje amerikaškeje faze 1923–1937 (Oklahoma)

korespondenca pšedewšym ze serbskimi procowarjami ze 57 listami mijazy 1922 a 1939 z Oklahomy

cerkwiny awtobiografiski napšaňnik w engelskej récy, nimske słužbne teksty z wósadnych knigłów, serbskej pšinoska z Casnika; dodanki a korektury k prédnym wóym zwězkam, tšojenja casa a žywjenja wót wudrogowanja Kosyka 1883 až k wótzamknjenju wudaša joga zgromażonych spisow 2017, celkowna bibliografija a registry Kosykowych twórbow, woso bow a městnosćow ze wšich zwězkow

Mato Kosyk w lěse 1928,
na kšebeša kniglow
młody Kosyk 1883

